

Fundels veroveren de wereld

Vlaamse bibliotheeksector rolmodel uitlenen digitale prentenboeken

Op de foto: het campagnebeeld.

Ilse Depré, Bibnet en Wim Verhulst, Bibnet

Fundels staan voor 'bundels vol fun!' Het concept bestaat uit prentenboeken, aangevuld met een interactieve online variant, met als doel het taalgevoel van jonge kinderen te stimuleren. Via een pc, en sinds kort ook een smartphone of tablet, komen de digitale prentenboeken tot leven. Eén jaar na hun intrede in de Vlaamse bibliotheken, staan Fundels klaar om ook in Nederland en Denemarken een uitleensucces te worden.

Bij Fundels wordt het prentenboek gedigitaliseerd tot een soort e-boek voor kinderen, vergezeld van spelletjes, didactische hulpmiddelen en oefeningen. Via een RFID-sticker in het boek en een RFID-lezer, aangesloten op de computer, kunnen kinderen eenvoudig zelf aan de slag. Fundels bieden een rijke ervaring waarbij lezen, spelen, boeken en internet elkaar versterken.

Begin 2010 sloot Bibnet een overeenkomst af met producent Playlane om de Fundels

in de Vlaamse openbare bibliotheken aan te bieden. Kinderen kunnen hierdoor Fundels verkennen in de bib, of de boekjes meenemen naar huis, samen met een RFID-lezer, die toegang geeft tot de interactieve online versie. Dit uitleenmodel blijkt in alle deelnemende bibliotheken een succesverhaal te zijn. Meer dan 75 bibliotheekvestigingen bieden ze vandaag aan, en zowat overall zijn ze permanent ontleend. Op een jaar tijd werden 3600 Fundels gedownload door meer dan 1000 unieke gebruikers. De Fundels en

het daaraan verbonden uitleenmodel via openbare bibliotheken vinden dit jaar nog navolging in Nederland (NBD/Biblion) en Denemarken (Turbine), en er zijn ook plannen in de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Duitsland, Zweden en Turkije.

De Fundels staan klaar om de wereld te veroveren, in hun 'klassieke' vorm, maar sinds kort ook in een mobiele versie, voor tablets en smartphones. In april 2011 werd de Fundels-applicatie voor iPad, iPhone en iPod Touch onder grote

belangstelling voorgesteld, deze zomer volgt de variant voor Android-apparaten. Het uitleenmodel voor de app, waarbij je in eenzelfde toepassing zowel boeken kan kopen als lenen via de openbare bibliotheek, bleek een wereldprimeur te zijn.

EDUCATIEVE INSTEEL

Het concept Fundels werd ontwikkeld vanuit de inzichten van een onderzoek door het IWT over bewegende boeken in de klas. Uit een enquête bleek dat de meeste ondervraagde leerkrachten

het concept 'bewegende boeken' wel kenden, maar dat de meerderheid van hen er niet of nauwelijks gebruik van maakten. Ze stonden er wel voor open, op voorwaarde dat er een kwaliteitsvol aanbod zou komen, liefst op basis van bekende prentenboeken, zoals de Rikki-reeks. 9 op 10 leerkrachten zagen digitale prentenboeken als een extra kans voor taalzwakke kinderen. Denkstimulerende spelletjes op basis van de verhalen werden als een welkome verrijking gezien. Bijna de helft van de ondervraagde leerkrachten gaven aan dat ze voor de beschikbaarheid van dergelijke digitale prentenboeken graag een beroep wilden doen op de openbare bibliotheek.

Uit hetzelfde onderzoek bleek dat de digitale prentenboeken een nuttige aanvulling zijn voor het klassieke voorlezen door ouders of leerkracht. Het verhaal kan op verschillende manieren herhaald worden: voorlezen voor leerkracht, geanimeerde versie bekijken, meelesen met het digitale boek, spelletjes spelen, tekenen... Kinderen kunnen individueel of in kleine groepjes het digitale boek ontdekken, waardoor de leerkracht tijd vrij krijgt voor differentiatie. Taalzwakkere kinderen krijgen extra kansen door hen hetzelfde boek meerdere keren te laten doornemen, wat hun taalvaardigheid ten goede komt. Anderstalige kinderen kunnen het verhaal eventueel eerst in hun moedertaal leren kennen, wat de verstaanbaarheid in het Nederlands vergemakkelijkt. Bovendien leren de kinderen op een vernieuwende manier omgaan met

boeken, en worden digitale vaardigheden gestimuleerd.

Op basis van deze bevindingen startte Playlane in 2009 gesprekken op met uitgever van prentenboeken. De sector leek meteen gewonnen voor de Fundels, en alle Vlaamse, samen met heel wat Nederlandse uitgever, stapten mee in het project. Vooral het feit dat het fysieke boek niet enkel als basis diende voor de digitalisering, maar ook deel bleef uitmaken van het Fundelsconcept, viel in de smaak. Het initiële aanbod van Fundels bevatte een dertigtal titels, waaronder de bekende Rikki-reeks. Met het oog op een brede en diepe gevarieerde collectie, plant Playlane elk jaar 30 extra titels te werken.

Iedere Fundel bestaat uit zes verschillende hoeken die steeds verwijzen naar het boek:

- **Kijkhoek** - Deze hoek biedt de geanimeerde versie van het boek aan. De tekst en de afbeeldingen uit het boek blijven behouden en komen op het scherm tot leven.
- **Leeshoek** - In deze hoek wordt het prentenboek pagina per pagina voorgelezen of kunnen kinderen het boek zelf lezen. De kinderen draaien zelf de pagina's om of de pagina's worden automatisch omgedraaid.
- **Activiteitenhoek** - Deze hoek bevat allerhande activiteiten in papieren vorm. Kinderen drukken hun eigen kleurplaten, versjes, doolhof... af. Daarnaast zijn er ook knutselactiviteiten beschikbaar die op een knutselactiviteit in de bibliotheek kunnen gebruikt worden.

- **Tekenhoek** - In deze hoek maken kinderen hun eigen verhaal met figuren en afbeeldingen uit het boek aangevuld met persoonlijke creaties.
- **Spelletjeshoek** - De spelletjes in deze hoek worden aangepast aan de leeftijd van het kind. De spelletjes zijn speels met een educatieve toets.
- **Auteurshoek** - Deze hoek vertelt wie de auteur van het verhaal is en welke andere titels hij/zij nog creëerde. Fundels biedt een digitale totaalbeleving aan rond het boek die kinderen alleen kunnen ontdekken of samen met broer/zus of (groot)ouder. De Fundels-applicatie omvat verschillende functionaliteiten die volwassenen in staat stellen om de toepassing aan te passen op het niveau van elk kind. Fundels biedt op dit moment verschillende talen aan (Nederlands, Frans en Turks) waardoor anderstalige kinderen op een aangename manier met Fundels aan de slag kunnen.

De verschillende hoeken kunnen geoptimaliseerd worden op vlak van auditieve ondersteuning, uitprint- en bewaarmogelijkheden. Op de toepassing kan een timer geplaatst worden zodat kinderen zich op basis van een vooraf overeengekomen tijdsduur volledig kunnen uitleven met Fundels. Is de timer afgelopen, dan sluit de toepassing zich automatisch.

De Fundels-applicatie werd opgemaakt in een eenvoudige en uitgebreide weergave. De eenvoudige weergave is bedoeld voor de allerkleinsten en zorgt ervoor dat ze minder snel de toepassing kunnen verlaten. De uitgebreide weergave focust zich op de oudere kinderen die gemakkelijker overweg kunnen met de computer en de muis.

FUNDELS IN DE BIB

Producent Playlane vond als jong Vlaams bedrijf een ideale partner in de Vlaamse

De Fundels-app op de iPad.

bibliotheeksector om haar product te lanceren. Bibliotheken kunnen dankzij Bibnet genieten van een samenaankoopmodel voor Fundels. Playlane handelt de bestelling, levering en dienst na verkoop af, terwijl Bibnet factureert.

Bibnet wil op deze manier bibliotheken de kans geven deel te nemen aan de lancering van een nieuw multimediaal e-boek voor kinderen. Daardoor kunnen bibliotheken ook voor dit nieuwe product hun maatschappelijke opdracht vervullen: mensen laten kennismaken met een rijk aanbod, en er voor zorgen dat iedereen in onze samenleving deze kans krijgt.

Het aanbod voor bibliotheken bestaat uit Fundel-uitleenkits: een speels rugzakje met de benodigde tools om de online versie thuis te raadplegen,

"TAALZWAKKERE KINDEREN KRIJGEN EXTRA KANSSEN DOOR HEN HETZELFDE BOEK MEERDERE KEREN TE LATEN DOORNEMEN, WAT HUN TAALVAARDIGHEID TEN GOEDE KOMT."

waaronder de RFID-lezer en een handleiding voor ouders. Daarnaast kunnen bibliotheken prentenboeken kopen die jonge lezers kunnen meenemen in het rugzakje om thuis zowel boek als e-boek te lezen, en online te oefenen en spelen. Per aangekocht pakket van vijf uitleenkits krijgt de bibliotheek ook de kans om op een aantal pc's gratis toegang te krijgen tot de Fundels website, met alle beschikbare inhoud.

De prijs die bibliotheken voor Fundels betalen is anders dan voor fysieke boeken. Naast de eenmalige aankoopprijs van Fundelboekjes en RFID-lezers, betaalt de bib jaarlijks 75 euro licentiekosten per RFID-lezer, om een blijvende ondersteuning van de online dienst te garanderen. In eerste instantie dekt deze licentieprijs het recht om Fundels via deze RFID-lezer onbeperkt en beveiligd

te gebruiken via een pc thuis. Playlane garandeert doorheen het jaar regelmatig updates en aanvullingen van verhalen, educatieve spellen, andere talen of instellingsmogelijkheden. Op die manier beschikt de klant steeds over de nieuwste en meest volledige versie van de Fundel. 400 euro licentiekost voor vijf RFID-lezers op jaarbasis lijkt erg duur voor permanent thuisgebruik, zeker in vergelijking met werken uit de fysieke collectie. Men mag echter niet vergeten dat het hier gaat over een nieuwe digitale component in de collectie, waarvan de prijzen niet te vergelijken zijn met deze van werken uit de fysieke collectie. Voor licenties op literaire databanken die uitsluitend intra muros en gemiddeld met een lage frequentie geconsulteerd worden, betalen bibliotheken al gauw tot meer dan 1000 euro per jaar.

Bibliotheken die Fundels aanbieden zijn meestal erg tevreden over dit nieuwe digitale product. In de meeste gevallen worden de boeken en RFID-lezers ingeleverd en praktisch onmiddellijk weer ontleend. Waar toegelaten zijn er diverse reserveringen op de Fundels, zowel door ouders als leerkrachten. In een eerste pilootfase bleek de installatieprocedure thuis wel eens voor hindernissen te zorgen, maar dat werd via een vereenvoudiging van de stappen en een duidelijke handleiding verholpen. "De leners zijn heel tevreden", laat Cindy Minten, assistent-dienstleider in de bib van Beringen, ons weten. "We krijgen echt heel zelden negatieve opmerkingen en merken dat er een vast publiek is dat regelmatig Fundels uitleent. We hebben na een tijdje vijf extra uitleensets aangeschaft, omdat we de vraag niet konden bijhouden en omdat er al heel regelmatig reservaties op de Fundels kwamen. Momenteel zijn de tien uitleensets ook bijna constant uitgeleend. We kunnen dus echt wel van een succes spreken."

ERVARINGEN UIT DE SECTOR

Reeds meer dan 50 bibliotheken bieden Fundels aan in 75 vestigingen. Niet enkel grote bibliotheken zoals Gent en Antwerpen trokken de Fundelskaart, ook in kleinere gemeenten zag men het potentieel van de digitale prentenboeken. In de praktijk zijn er heel wat verschillen op te merken in de manieren hoe bibliotheken de Fundels in de bib aanbieden en uitleenen. Bibliotheken die een Fundelspakket bestellen, krijgen ook toegang tot de volledige online Fundelscollectie. Via een code kan men op enkele pc's in de bibliotheek zelf alle Fundels digitaal ontsluiten en kinderen toelaten om in de bib met Fundels aan de slag te gaan. Bibliotheken met meerdere filialen kunnen indien nodig extra codes krijgen om deze intra muros

variant in alle vestigingen aan te bieden.

Vaak worden Fundels niet meteen uitgeleend, maar krijgen de bibliotheekmedewerkers zelf de tijd om de digitale prentenboeken te ontdekken, zodat ze de gebruikers later beter kunnen ondersteunen en de meest voorkomende vragen rond Fundels beantwoorden. Belangrijk is om het ook thuis eens uit te proberen, de installatie van de software te testen en dezelfde stappen te volgen die de gebruikers zullen doorlopen. Vuistregel is dat een pc best jonger is dan drie tot vijf jaar, Windows gebruikt als besturingsstelsel en een vlotte internetverbinding heeft. Meer precieze systeemvereisten staan in de handleidingen voor bibliotheken en gebruikers thuis.

Vervolgens kan men de Fundels in vaste pakketten aanbieden aan ouders en scholen, in de vorm van een rugzakje met een RFID-lezer en een vast aantal boeken. In andere gevallen wordt dat vrij gelaten, en vult de gebruiker zelf het rugzakje. Hierbij dient men er wel steeds over te waken dat de klant zowel een boekje als een RFID-lezer nodig heeft om Fundels thuis te gebruiken. De keuze tussen beide manieren van aanbieden heeft ook consequenties voor het invoeren van de boeken en/of pakketten in de catalogus en het aanbrengen van eventuele RFID-tags. In enkele bibliotheken met zelfuitleensystemen, zoals in Gent, moeten gebruikers voor Fundels toch nog langs de balie. Dit persoonlijke contact bij het uitlenen laat toe om de gebruiker extra te informeren, bijv. over de systeemvereisten,

De verschillende 'hoeken' van de pc-versie.

en om achteraf ook feedback te vragen.

Diane Van Doorslaer, bibliothecaris in Bornem, zag de voordelen van het Fundelsaanbod: "Onze bib heeft altijd veel aandacht gehad voor digitale ontwikkelingen. Bovendien is het digitale aspect leuk voor kinderen om op een andere manier, interactief om te gaan met boeken." Voor een kleine bibliotheek is het zeker niet evident om de marktevoluties zelf op te volgen en uit te testen. Kant en klare digitale projecten zoals Fundels vormen een unieke gelegenheid om de klanten te laten proeven van nieuwe technologieën. Tevens werd er voldoende tijd voorzien voor het personeel om Fundels zelf te ontdekken, om de installatie van de software uit te testen en zich voor te bereiden op mogelijke vragen van de bibliotheekbezoekers. Zelfs al voor de lancering bleken de Fundels een succes: leerkrachten stonden te trappelen om de digitale prentenboeken te ontlenen en te gebruiken in de klas. "Omdat de collectie zeer klein is, hebben we besloten om het uitleenaantal te beperken tot maximum twee prentenboeken per rugzak. De Fundels kunnen voorlopig ook niet ontleend worden zonder RFID-lezer en rugzak. Zo blijven de RFID-lezers en prentenboeken samen beschikbaar in de bib voor de nieuwsgierige klanten". Bornem promootte de Fundels vooral via de eigen facebookpagina

en het bibportaal. Deze digitale media hadden als extra voordeel dat het promotiefilmpje *Fundels in de bib*, door Playlane ontwikkeld voor de sector en beschikbaar via YouTube, gemakkelijk verwerkt kon worden in de berichten. "Fundels zijn vooral een visitekaartje voor de bib. Het geeft het signaal aan onze klanten dat de bib niet blijft stilstaan en volop investeert in nieuwe manieren van lezen, ontspannen en informeren."

"FUNDELS ZIJN VOORAL EEN VISITEKAARTJE VOOR DE BIB. HET GEEFT HET SIGNAAL AAN ONZE KLANTEN DAT DE BIB NIET BLIJFT STILSTAAN EN VOLOP INVESTEERT IN NIEUWE MANIEREN VAN LEZEN, ONTSPANNEN EN INFORMEREN."

Beperkingen, zoals het maximaal aantal uit te lenen Fundelsboekjes in Bornem, worden vaak toegepast om een voldoende aanwezigheid van Fundels in de collectie te garanderen voor alle gebruikers. Het succes van de digitale prentenboeken is immers op de meeste plaatsen zo groot, dat de boeken en RFID-lezers constant uitgeleend zijn. Bibliotheken experimenteren dan ook met verschillende manieren om zoveel mogelijk gebruikers kennis te laten maken met Fundels, bijv. door de uitleentermijn te verkorten (zoals bij Sprinters), geen verlengingen of reservaties toe te staan, of zelfs het aantal uitleeningen per gezin per kwartaal te beperken.

In Bibliotheek Tweebronnen in Leuven worden de Fundelsboekjes voorlopig nog niet uitgeleend aan individuele bezoekers, enkel aan scholen. De bezoekers kunnen wel alle Fundels in de bib zelf raadplegen en kleuterleerkrachten kunnen een rugzakje uitleenen via de scholenwerking. An Steppe, verantwoordelijke jeugd, vertelt dat men in Leuven al langer op zoek was naar een degelijk multimediaal aanbod voor peuters en kleuters. De sterke link met het boekenaanbod vinden ze een groot voordeel. "Beide collecties versterken elkaar", aldus An. "De fundels-pc staat naast de prentenbakken en heeft een zeer grote aantrekkingskracht. De kleuters kijken heel graag naar de filmpjes en dankzij de spelletjes, zoals de plaatjes in de juiste volgorde plaatsen, blijven ze onbewust langer stilstaan bij het verhaal. Dit vind ik een grote meerwaarde. Ouders en leerkrachten zijn positief en erg enthousiast."

Ook in de bib van Beersel bleken de Fundels een succes, zowel bij ouders als de plaatselijke scholen. "Bewegende beelden lijken mij een uitstekend medium om kleuters te boeien en bij Fundels blijft de link met het fysieke boek bestaan", aldus bibliothecaris Christine Descamps. De gemeentelijke basisscholen waren vragende partij om met Fundels aan de slag te gaan, en sloten met de bib een overeenkomst om de aankoopkosten te verdelen. De scholen betalen de RFID-lezers en de jaarlijkse licentie, de bib koopt de fysieke exemplaren aan. Tijdens de verwendag werd promotie gevoerd met een aparte stand in de hoofdbib. Dankzij de bibliobus

reisden de Fundels ook naar het lokale vertelfeest van de basisschool in Huizingen. Voor ouders en kinderen stelt de bib rugzakjes samen met een RFID-lezer en vier boekjes. Er wordt een waarborg van 10 euro gevraagd. "Voor kleuterklassen bieden we een aanvullende collectie Fundels. De meeste rugzakjes worden vrij frequent uitgeleend. Meestal is er geen of slechts één rugzakje in bib."

Net zoals Beersel, vragen sommige bibliotheken een waarborg voor het ontlenen van de Fundels (RFID-lezer) of laten ze de gebruikers een gebruiksovereenkomst tekenen. Daarnaast staat het de bibliotheken vrij om, zoals bij AVM, een uitleenvergoeding te vragen. Bibnet adviseert om Fundels gratis te ontlenen, maar verlies of schade te beboeten en dat vooraf te communiceren aan de gebruiker.

In Anzegem werkt men voor Fundels niet enkel nauw samen met scholen, maar ook met de gemeentelijke buitenschoolse opvang. "Leerkrachten vinden het een interessante invalshoek om een nieuw thema te introduceren al kijkend, luisterend of lezend en aan te vullen met het educatieve spelelement", zegt bibliothecaris Marianne Demets. De bibliotheek van Anzegem kon voor de bestelling van de Fundels een beroep doen op sponsoring van Dexia in het kader van een project dat de brede bevolking van de gemeente ten goede zou komen. Fundels zijn hier opgenomen in de bibliotheekcatalogus maar niet reserveerbaar. Geïnteresseerden moeten zich online of persoonlijk melden. Voorlopig wordt er slechts één Fundelboek per rugzakje aangeboden, met een gratis uitleentermijn van twee weken. "Als kleine bib willen wij zoveel mogelijk inzetten op de nieuwste trends in het bibliotheekwezen en alles wat daar aan verwant is. Kinderen zijn vandaag sterk gefocust

op beweging en multimedia. Fundels sluiten iets makkelijker aan bij hun leefwereld en kinderen die minder interesse hebben in boeken komen op een interactieve manier in aanraking met het klassieke boek.”

FUNDELS GAAN MOBIEL

Playlane blijft verder kijken met Bibnet en de boekensector hoe Fundels nog uitgebreid kan worden. De betrokken uitgevers zijn erg enthousiast over het concept, en zien zelfs uitbreidingen naar andere genres, zoals kookboeken of reisgidsen.

In eerste instantie wordt nu volop ingezet op de mobiele variant. Men voorspelt dat het aantal mobiele internetgebruikers tegen 2014 hoger zal zijn dan de desktopgebruikers. Digitale prentenboeken zijn al volop te vinden op mobiele platformen, zoals de App Store van Apple en de Android-marktplaats. Deze interactieve boeken ook mobiel uitleenbaar maken voor bibliotheekgebruikers bleek echter een hele uitdaging. Er bestaat immers voor mobiele applicaties nog geen vergelijkbaar uitleenmodel. Playlane en Bibnet wilden echter ook voor de mobiele Fundels-variant de samenwerking verder zetten, en gingen op zoek naar een manier om ook via de app lenen mogelijk te maken.

In een pilootfase van zes maanden zullen bibliotheken die reeds intekenden op het Fundelsaanbod, aanvullend een pakket met kaartjes krijgen die het mobiel uitleenen op iPad, iPhone of iPod Touch mogelijk maken. Bibliotheekgebruikers nemen een kaartje mee, installeren de Fundelsapp en voeren de uitleencode, te vinden op het kaartje, in. Vervolgens kunnen ze maximaal drie Fundels gedurende twee weken gratis ontlenen. Tijdens de proeffase mag men tot driemaal zo'n kaartje gebruiken op hetzelfde toestel. Daarna wordt het project geëvalueerd. Op langere

termijn wordt gekeken naar een centraal authenticatiesysteem dat tablet- en smartphonegebruikers moet toelaten zichzelf kenbaar te maken als lid van een openbare bibliotheek, en zonder kaartjes te werken.

De mobiele variant van Fundels biedt voor een groot deel gelijkaardige content aan als de pc-versie. Kinderen kunnen naar de gedigitaliseerde versie van het prentenboek kijken, het prentenboek doorbladeren en lezen (al dan niet met tekst en geluid), spelletjes spelen, tekenen, enz. Omdat men voor de activiteitenhoek pagina's moest afprinten, iets wat mobiel meestal niet gebeurt, werd dit deel weggelaten in de app. Nieuw is dan weer de theaterhoek, waar kinderen (en ouders) toneeltje kunnen spelen op basis van de decors en figuurtjes uit het boek, en de bewegingen van de personages maar ook hun stem kunnen opnemen en later weer afspelen.

Op dit moment is de mobiele variant van Fundels enkel beschikbaar op iPad, iPhone en iPod Touch. Dit is slechts een eerste stap in de uitrol van digitale prentenboeken op mobiele toestellen. Tijdens de volgende maanden zal een Android-app gelanceerd worden, waardoor Fundels op heel wat andere smartphones en tablets beschikbaar zal worden, en de beschikbaarheid voor de bibliotheekgebruikers vergroot. Het aandeel van deze toestellen lijkt nu nog beperkt, maar groeit erg snel.

NAAR EEN DIGITAAL UITLEENMODEL VOOR E-BOEKEN

Het uitleenen van digitale content door bibliotheken is geen evidentie. Het leenrecht, dat openbare bibliotheken toelaat om auteursrechtelijk beschermde werken, zoals boeken, muziekcd's en films, uit te lenen, is niet van toepassing op digitale content zoals e-boeken. Het

digitaal uitleenen vindt met deze nieuwe mobiele applicatie voor het eerst ingang in de Vlaamse bibliotheeksector. Minister Schauvliege: "Het innovatieve uitleenmodel van de nieuwe Fundelsapp, waarbij uitgevers en bibliotheken samen naar de consument stappen, vormt een eerste stap voor de ontwikkeling van de rol van bibliotheken m.b.t. e-boeken."

De pc-versie van Fundels met een RFID-lezer maakte als prototype van digitale uitleenmodellen een spitsvondige brug tussen de fysieke en digitale collectie. Voor e-boeken zelf wordt er in het kader van het Vlaams e-boekplatform (VEP) nog onderhandeld over de rol die bibliotheken zullen mogen spelen m.b.t. het ontlenen van digitale boeken. Het VEP, waar Bibnet aan meewerkt, wil Vlaamse boeken, zowel fictie als non-fictie, toegankelijk maken via nieuwe digitale media, zoals e-readers en tablets. Het VEP wordt een platform om digitale boeken te doorzoeken, doorbladeren, kopen, bewaren en lenen. Eén platform voor grasduinen, verkoop en lenen via bibliotheken dus.

Op dit moment worden de ontwikkelingen van businessmodellen bij e-boeken en de rol die bibliotheken zullen mogen spelen gedomineerd door discussies over 'welke', 'hoelang' en 'hoeveel' digitale content de bibliotheekgebruiker straks thuis zal kunnen consulteren. Playlane, de betrokken uitgevers en de bibliotheeksector hebben dan ook voor de implementatie van Fundels een duidelijke pioniersrol gespeeld: de digitale prentenboeken worden nu reeds aangeboden binnen een transparant uitleenmodel met toestemming van zowat alle uitgevers van Nederlandstalige prentenboeken.

De link die Fundels als digitale prentenboeken vandaag leggen met bestaande

fysieke boeken, maakt het omgaan met de digitale collectie voor de bibliotheek en haar gebruikers concreet en bevattelijk. Maar deze koppeling tussen fysiek en digitaal zorgt zowel voor sterktes als zwaktes van het product. De RFID-lener zorgt ervoor dat de uitleening een fysiek aspect behoudt, wat een beveiliging betekent tegen piraterij en simultaan gebruik van de digitale versie. Het laat toe het tarief van zes procent btw te hanteren, daar waar e-boeken op dit moment aan 21 procent belast worden. Tevens krijgen uitgevers een perspectief op een digitale optie zonder dat de fysieke markt daar onderlijdt. Maar, net zoals bij andere digitale experimenten waaronder Digileen, vormt de installatie van de software de zwakke schakel.

In de mobiele versie van Fundels wordt die koppeling tussen fysieke en digitale prentenboeken verlaten. De proefperiode moet ons leren of digitaal lenen van Fundels zonder bijhorende fysieke boekjes een levensvatbare vorm kan krijgen. De eerste verdere ontwikkelingen van Fundels voor mobiele toestellen bevestigen alvast reeds de te verwachten lijn van e-boeken in de toekomst. Hopelijk kan het Fundelsuitleenmodel, ontwikkeld voor de mobiele toestellen, inspiratie bieden voor het digitaal ontlenen van e-boeken in andere genres. ■